

senja prikazuje u kategorijama koje današnjem mentalitetu nisu bliže, nisu funkcionalne. Nije li lako da mnoge naše propovijedi ostanu »u zraku«, apstraktne, formalistične?

Pisac ovog djela je to predvidio. On piše svećenicima, pa ih poziva da u svojim župnim zajednicama budu konkretniji, izravniji u zaključnom dijelu (str. 3). Éto, tu je smjernica od izvanredne važnosti. Pisao sam da je u propovjedima prije svega važno znati KOMU ili pred kim govoriš, pa da se prema slušateljstvu odmjeri metoda ili struktura propovijedi (SLUŽBA BOŽJA, 2/1973, str. 113—118). Prema tome, i ove propovijedi više su kao materijal, a mnogo toga se očekuje od svećenika-propovjednika. Oni su pozvani da im dadu egzistencijalan, konkretan oblik, prema stupnju razvoja, duhovnog života, vjerskog proživljavanja slušateljstva.

Veliko je pitanje od kakve su praktičnosti propovijedi izgrađene na bazi svetopisamskih tekstova. Ako prihvaćamo kao izvjesno da propovjednik mora ići za tim da — koliko je do njega — poučava u znanosti spasenja, a da pri tome nastoji *zainteresirati* slušateljstvo (npr. posredstvom zornosti, simbola, primjena, primjera itd.), konačno nastojati da *obradi* srca, didaktika nas uči da je to teško postići bez zornog, dostupnog, životno bliskog, konkretnog načina izražavanja.

Pisac je obogatio propovjedničku literaturu. Svi mu moramo biti zahvalni. Kod nas se danas dosta publicira u istom genreu. Smatram da bi svakom svećeniku-propovjedniku bilo korisno znati i za drugu literaturu, jer bi na taj način mogao više i birati, popunjati gradivo što mu stoji na raspoloženju. Poznato je da su nas IZVORI ISTINE, koje izdavaju Dominikanci (Korčula), u tome mnogo zadužili. A nisu sami. Ne bi li bilo dobro da te i druge izvore svećenici-propovjednici imaju pred očima da se brže snađu kada im apostolat nameće mnoge dužnosti, pa im ne dostaje vremena za detaljnije spremanje?

J. K.

Dr J. Penić — COMPENDIUM THEOLOGIE NA HRVATSKOM JEZIKU

Godina 1973. dala je Hrvatima jedan priručnik čitave teologije na hrvatskom jeziku. Izašao je iz pera mons. dra Janka Penića, zagrebačkog kanonika-teologa i kantora prvostolnog kaptola. Djelo je izdano u četiri sveska u nakladi autora. Prvi svezak (*»Razum i objava o Bogu«*) u drugom izdanju izašao je g. 1971., a obuhvaća na 228 stranica apologetiku i dogmatiku. Drugi svezak (*»Putovi k Bogu«, Zgb., 1971., 245 str.*) obrađuje čudoredna načela (moralka, de principis); Treći svezak (*»Što Bog traži od čovjeka«, Zgb., 1973., 294 str.*) izlaže bogoslovne kreposti i Božje zapovijedi, a četvrti svezak (*»Kako će čovjek o-miljeti Bogu«, Zgb., 1972., 242 str.*) govori o milosti, sakramentima, sakramentalima i molitvi.

Ovdje je — kako se vidi — sadržajno obrađena čitava teologija, te je to dobar priručnik klasične teološke znanosti na hrvatskom jeziku. Mi smo i do sada imali na hrvatskom i opširnije obrađenih pojedinih teoloških traktata, no ovo je — koliko mi je poznato — prvi priručnik, koji daje na hrvatskom jeziku prikaz čitave teologije. To je prva karakteristika ovog compendija.

Iako je ovdje dan pregled po sebi teške teološke znanosti, dan je jasnim — gotovo »pučkim« jezikom, pa je radi toga pristupačan gotovo svakom laiku, koji želi naći jasne informacije o teološkim pitanjima.

Djelo obrađuje »klasičnu« teologiju, — što znači da raspravlja o onim pitanjima, koja se tradicionalno obrađuju u teološkim traktatima, — i drži se »klasičnog« načina izlaganja. Osim toga želi dati ono što je u teologiji prihvaćeno i izlagano kao sigurno i već tradicijom posvećeno. Zato izbjegava neke nove »probleme« i ne upušta se u diskutabilne teorije, nego izlaže »načela, kako ih shvaća i tumači kroz svoju dugu i častnu povijest Katoličke crkva« (II. sv., str. 245.). To je naročito važno za one čitaoce, koji žele imati prve i sigurne informacije o tradicionalnoj i sigurnoj nauci Katoličke crkve.

Čitavo djelo zapravo je zbirka katehetskih propovijedi, koje je autor

— kako sam kaže — kroz dvadeset godina držao u zagrebačkoj katedrali. Baš u tome ja vidim najveću vrijednost ovog Penićevog djela: to je dobar priručnik za katehetske propovijedi, odnosno sadržajno veoma dobar priručnik-udžbenik za odrasle polaznike vjerske obuke (gimnazijalce i studente).

Nakon reforme misnog lekcionara i nakon možda i pretjerano doslovno shvaćenog pojma »homilija« našli su se svećenici pred činjenicom da starije propovjedničke priručnike više ne mogu koristiti. Novih pak priručnika za propovijedi još nema u dovoljnom izboru. Neka novija homiletska literatura ne odgovara našim potrebama: naime od gole »znanstvene« egzegeze, koja se gubi u zamršenim i hotimice zamršavanim problemima, vjernik nema one duhovne koristi koju očekuje od propovijedi. A suvremene »poruke« (naše stare »primjene«) koji puta su tako bezlične i blijede, da ostavljaju dojam kako se one odnose na nekog neodređenog, a ne na konkretnog vjernika-slušatelja. K tome naša homiletska literatura zaboravlja da današnji vjernici — napose mlađi — ne poznaju svoju vjeru. Situacija je u tom pogledu gora u gradovima, nego li možda kod »neukog svijeta« u provinciji. Naše homiletsko-egzegetsko nadmudrivanje koji puta se čini kao neka logomahija bez pravog sadržaja, koja leti negdje u zraku preko glava slušatelja. Tako naime izgledamo mnogo »učeniji i suvremeniji«! A sadržaj našeg vjerovanja, — vjerska pouka — danas se nažalost zanemaruje. — Djelo dra Janka Penića je veoma dobar priručnik za katehetske propovijedi, jer ima sadržaja i jer je taj sadržaj dan na jasan i svakome razumljiv način. — Bilo bi od velike koristi i bilo bi nužno, da naše duhovne oblasti opet uvedu »kršćanski nauk« (prije misa ili prije »večernjica« (koje su negdje bez opravdana razloga ukinute) i da se pod tim »kršćanskim naukom« sustavno izlažu vjerske istine. Penićevo djelo upravo je stvoreno za to. Mlađi svećenici, koji su prolazili suvremenu teologiju i koji se služe suvremenom teološkom terminologijom, znat će bez sumnje taj sadržaj dati »suvremenijim jezikom«, ali ovdje imaju s a d r ž a j !

No i kod »suvremenog izražavanja« neće biti zgorega povoditi se za Penićevom jasnoćom, — imajući pred očima one kojima govore!

Duboki sadržaj i jasnoća izražaja, prilagođena našem prosječnom čovjeku, glavne su odlike ovog Penićevog djela. I zato ono ima i danas svoj *raison d'être*. A da je to djelo doista i prihvaćeno od čitalačke publike, najbolje dokazuje već drugo izdanje prvog sveska. Zato mi se čini, da među tolikim omašnim suvremenim teološkim knjigama u knjižnici današnjeg svećenika-pastoralca ne bi smjela nedostajati ni ova skromna četiri sveska Penićeva djela.

Antun Ivandija

Dr Josip Kribl, Berdjajevo egzistencijalno-eshatološko gledanje čovjeka i svijeta, poseban otisak iz »Crkve u svijetu«, br. 1. i 2./1973. Split 1973. (str. 20)

Kao vrstan poznavalac Berdjajeve misli K. je 30. svibnja 1972. održao u Pamploni (Španjolska) predavanje koje ovom publikacijom pruža na uvid i hrvatskoj javnosti. Predavač se odvažio da na veoma sažetom prostoru iskaže jednu od najzagonetnijih koncepcija koja je nastala u prvom polovici XX. stoljeća. I letimičan pregled na brojne podnaslove, koji ovu studiju čine izvanredno preglednom i sustavnom, pokazuje da je piscu pošlo za rukom te u smioni splet Berdjajevih nazora unese obilje jasnoće, koju bismo inače uzalud tražili u izvornim djelima slavnog ruskog prognanika.

U naslovu studije ocrtane su temeljne smjernice K-ova napisa: polazišnu točku predstavlja čovjek, koji kroz egzistencijalno realiziranje svoje slobode privodi i sebe i čitav svijet k eshatonu. Zacijelu, u tom procesu nije zanemaren ni zapostavljen Bog — »izvor nadosobnih vrednota« (2); ipak, Berdjajev nije oduševljen Augustinovim shvaćanjem o ulozi što je ima milost pri usavršavanju čovjeka i sveukupne stvorene stvarnosti (11). On smatra da se u čovjeku nalaze stvaralačke mogućnosti i vlastite stvaralačke snage te je na taj način doslovce partner svog Boga: »čovjek je pot-